

Amikor nálunk még a telefontól is féltek.

A Puskás-fivérektől az automatáig.

A régi perzsa birodalomban a fontos híreket úgy juttatták el nagy távolságokra, hogy az utszakaszon *jóléngu öröket* állítottak, akik láncolatosan *ékkabáltak egymásnak* a mondánivalókat. Az ózso közlésének ilyen primitív megoldásaitvák a karthágóiaknál és a hunoknál és alkalmazásba került a *szócső* is. A mondanivaló nagy távolságra előszóval való közlésének gondolata a technikai ismeretek hiányában az ókori népeknél nem tudott tovább fejlődni.

A telefónia *Page* és *Henry* amerikai fizikusoknak 1837-ben végzett kísérletei alapján nyert megvalósítást. Drótesérvekbe helyezett vasrud magnetizálásának gyors változtatásával ugynevezett galvanikus hangokat értek el. *Graham Bell* süketnémaintézetű igazgató az áramerősség változtatása révén keletkezett indukciós áramok, tehát elektromosság segítségével 1876 március 10-én emberi artikulált beszédet továbbított és *Watson* nevű munkatársával lefolytatta az első telefonbeszélgetést.

Puskás Tivadar találmánya.

A telefon gyakorlati alkalmazása és általános használatba való vétele nagyon sokat köszönhet egy zseniális magyar föltalálónak, *Puskás Tivadarnak* (1844–1893), aki a *távbeszélő-kapcsoló központ* megvalósításának gondolatával a *korszakalkotó találmány gyakorlatban való hasznosítását tette lehetővé*.

Graham Bell készüléke ugyanis csak arra volt jó, hogy két ember beszélgethetett egymással, ha lakásuk között huzalokat feszítettek és azokra kellő villamosáramot vittek. *Bell*, aki nem volt elektrotechnikus, elvitte találmányát a „Menlo-parki bűvészhez”, ahogy akkor *Edison Tamást* neveztek és kérte, hogy csináljon velük valamit, mert így azok semmit sem érnek. *Edison* tündődött a készüléken, módosított a szerkezetén, de nem jutott tovább velük, a *készülékek ott heverték a műhelyben és nem törődött velük senki*.

Puskás Tivadar ebben az időben kereste föl *Edison*t és csakhamar beállott hozzá mint *főmunkatárs*. *Puskás*t nagyon érdekelte a telefon és az általa tervezett központi kapcsolótáblával megoldottnak látta a gyakorlati alkalmazást. *Edison*t akkor nem érdekelte a telefon, mert a *távírás tökéletesítésével* foglalkozott és rájött arra, hogy ugyanazon a vonalon hogy lehet egyszerre négy táviratot leadni mindkét irányban, ugyanakkor tusakodott a *villanyvilágítás* problémájával is, amely idejét annyira igénybevette, hogy néha napokig nem aludt.

Edison ebben az időben kijelentette, hogy a maga részéről nem látott egyebet a telefonban, mint valami újabb távirófélét. *Puskás* tervezte a központot, amelybe *tetszés szerinti számban kapcsolótáblák* be előfizetők és amelyeknél a beszélgetéseket a központ alkalmazottai irányítják. *Bell* készülékével az *A.* nevű előfizető csak a *B.* nevűvel beszélgethetett, *Puskás Tivadar* zseniális megoldása után *A.* felhívhatta *C.-t, D.-t* stb.

A telefonnak Amerikában való rohamos alkalmazása után a *német friedrichsbergi táviróhivatal* volt az első Európában, amely 1877 november 12-én *távbeszélő-berendezést* kapott. Páris, London 1879-ben, Zürich 1880-ban, Budapest pedig 1881 május havában jutott *távbeszélő-höz* és ezzel megelőzte a kontinens egész sereg nagy városát.

A magyar maradiság.

Amig idáig jutott a magyar főváros, addig annak nagy sora volt. *Dr. Kacziány Géza* nyugalmazott miniszteri tanácsos följegyzései szerint *Puskás Tivadar*, aki a párisi telefonhálózatot alkotta meg, segítségül hívta öccsét, *Ferencet*, aki *huszár főhadnagy* volt. *Puskás Ferenc* szabadságot kért és Párisban bátyja vezetésével sajátította el a szükséges technikai ismereteket, mire *Puskás Tivadar* a magyarországi szabadság jogát öccsének ajándékozta és megbízta azzal, hogy Budapest után a *Balkán-államokba is vezesse be a telefont*. Amikor *Puskás Ferenc* bejelentette tábornokának, hogy kilép a katonaságtól, mert életét a telefon ügyének szenteli, a tábornok azt hitte, hogy megbolondult. Faggatta, hogy nem valami kényes ügy, kártyaadósság, vagy valami asszonytörténelem miatt akarja-e otthagyni a katonaságot, de amikor azt hallotta, hogy a telefon miatt történik, mély megbotránkozással így szólt:

— Elment önnek az esze. Ilyen nem is tudom másoda „*fon*” miatt levetni a császár kabátját!

Puskás Ferenc összeköttetésbe került *ifjabb dr. Horváth Árpád* fiatal orvossal, *Szendrey Julia*, a „feleségek felesége”, néhai *Petőfi Sándorné* fiával, aki fiatal orvos volt, de a technikai tudományokkal is szeretettel foglalkozott és megkezdődött a harc a maradi bürokráciával.

Puskás Ferenc titkársától, *Horváthtól* megfogalmazott kérvénnyel elment a közmunka- és közlekedési minisztériumba, hogy az engedélyokmányt megszerezze. *Péchy Tamás* miniszter mosolyogva csóválta meg a fejét:

— Kedves öcsémuram, én *erre hatékör vagyok*, menjen az államtitkáromhoz, az szakember.

Az államtitkár *vízépítészeti mérnök* volt, aki kijelentette, hogy nem rá tartozik az ügy, mert ez nem magas-, hid- vagy utépités, hanem ez a földművelési, ipari és kereskedelmi miniszter hatáskörébe tartozik. A földművelés stb. minisztere báró *Kemény Gábor* volt, aki kijelentette *Puskás*nak, hogy hallott ugyan a telefonról, de *miután az még Bécsben sincs, Budapest sem csinálhatja meg*.

— Különbben a szerszámot még *ki sem próbálták* és Budapest nem arra való, hogy itt kísérletezenek.

Puskás Ferenc hiába magyarázta, hogy Párisban kifogástalanul működik a telefon, azt már nem kell kipróbálni, különben is Bécsben meg akarta előzni. A miniszter kijelentette:

— *Ha nincs Bécsben, nem lehet nálunk sem*. Mit szólnak odafönt ahhoz. Neki tán az állásába is kerülne.

Puskás Ferenc végigjárta az „illetékes osztályokat”, de sehol sem akarták vállalni. *Perzsa*, ez nem volt *lőtenyésztés, vetőmag-ügy, halászat, vadászat, itt nem volt elég a kéréklalásan, amit az urak jól értenek*. Végül is akadt egy idős miniszteri tanácsos, aki kijelentette, hogy az ügy *rátartozik* és fogadta *Puskás*t. A volt főhadnagy elmagyarázta, hogy milyen korszakalkotó találmány a telefon.

— Aztán öcsémuram elhiszi, hogy ez lehetséges? *Magát nagyon elbolondították ezzel*. Hogy Amerikában megvan? Hát nem tudja, hogy ott minden *humbug, svindli*... Hogy Párisban a maga bátyja rendezte be, az meg ta-

lán azoknak a vicces franciáknak valami mókaja. Aztán mire jó ez az egész mesterség?

— Hát ha valakinek a gyermeke beteg és hirtelen orvost kellene hívni...

— Az én fiam már banktitkár.

— Hát a kis unokája?

— Nincs unokám.

— Meg a kereskedőnek milyen előny, ha átshólhatnak egymásnak és telefonon köthetnek üzleteket.

— *Csalnak azok ugyanis eleget, minek könynyítsük meg nekik.*

Tusa a háziurakkal.

Rengeteg nehézség legyürése árán báró Kemény Gábor meglátogatta Puskást lakásán, ott megszemlélte a találmányt és két hónapig tartó újabb huza-vona után kiállította az engedélyokmányt.

Most újabb hecc kezdődött. *Tusakodni kellett a fővárossal és a rendőrséggel, azután a háztulajdonosokkal.*

Az egyik háztulajdonos semmiképen sem ment bele abba, hogy az ő házára a veszedelmes drótot elhelyezték.

— *Majd, hogy a mennykő egyenesen abba csapjon bele! Hiszen a szobámba üt a mennykő, ha az ablakom alatt megy el az a fene drót.*

A másik háziur hajlandó volt eltérni a vezetőket, ha Puskás 1000 forint bért fizet fejében. A harmadik azzal akadékoskodott, hogy a sodronyvezetőket tartó vaskapcsok elcsúfítják házának homlokzatát.

Végül is 1882-ben *kisajátítási törvénnyel* kötelezték a háztulajdonosokat a huzalok megtűrésére, mert akárhány esetben a harmadik utcába kellett átvinni a huzalt és újra visszahozni, hogy egy makacs háztulajdonos házat elkerüljék.

Az első budapesti telefonközpont a Fürdő-utca 10. számú, most Tisza István-utca 10. számú ház harmadik emeletén egy sarokszobában volt. A telefont 1894-ben vette át az állam, 1901-ben már fölállították a Keleti pályaudvaron az első pénzbedobós készüléket és most, amikor a budapesti telefon létesítésének 50 éves jubileumát ünneplik, a korszak zárókövét a berendezés automatizálása jelenti. A program szerint a budapesti hálózatot 70.000 automatikus fővonallal fogják ellátni. Junius végén a hálózatnak újabb három automatikus központja lesz, Zugló, Lágymányos és Buda-fok, szeptember hó végén a József központ átlomásai is automatikusak lesznek és 1932-re befejeződik a budapesti telefonhálózat teljes automatizálása és ezzel a fővárosi távbeszélőszolgálat a berendezések mai fejlettségi fokának színvonalára jut.

Itt kell elmondani, hogy Puskás Tivadar 1893-ban megalkotta Budapestet a telefonhírdőntő, amelynek alapját az a multiplikátor jelentette, amelyet Puskás Tivadar talált föl és amely lehetővé tette, hogy egyszerre tizezrek hallgathassák azt az előadást, amelyet addig csak a jelenlévő közönség hallhatott. *A telefonhírdőntővel Budapest évtizedekkel megelőzte az európai metropolisokat.* És a telefon, amelynek gyakorlati alkalmazásában döntő része volt magyar agynak is, rohamléptekkel hódítja meg az egész világot és kezdetleges formája után annyira tökéletes-

dik, napról-napra oly sok új meglepetéssel szolgál, hogy fejlődése még mindig tart.

A telefon közelebb hozott világrészeket, az élőszóval való közvetlen érintkezés évtizedekkel gyorsította meg a művelt emberiség fejlődését, *ma már a társadalmi és gazdasági élet el sem képzelhető távbeszélő apparátusok nélkül.* A termelés és a kereskedelem technikája

Községi választások

A köztársaság szociáldemokrata pártja függetlenül vopulna

(*A Népszava pozsonyi tudósítójától.*) Ez év októberében az egész köztársaságban újra választják a községi képviselőtestületeket, amelyeknek négyéves mandátuma most lejár. Legutóbb 1927 októberében voltak a választások, amelyek az első nagy sikereket hozták meg a köztársaságban a szociáldemokráciának. Az első komoly győzelem után, 1928 áprilisában, a köztársaság két szociáldemokrata pártja a prágai kongresszuson elhatározta, hogy *ezután minden fontosabb politikai akcióban a két párt egységesen jár el.* Ez az egységes front már két fölötté értékes sikert biztosított csehszlovákiai elvtársainknak. Így a *tariománygyűlési választásoknál 1929-ben és a parlamenti választásoknál 1930-ban,* amikor a szociáldemokrata pártok több mint egy negyedmillió szavazatot kaptak és ezzel a csehszlovák politika döntő tényezőivé váltak.

Az összes pártok máris megkezdték választási agitációjukat. A törvények szerint a községi választásoknál szó lehet listakapcsolásról. A csehszlovák polgári pártok fölhasználották a szociáldemokrata pártokat, hogy úgy, mint a múltban, ezidén is lépjenek felük választási közösségbe és kapcsolják listáikat a maradékszavazatok elnyerése érdekében. A csehszlovák szociáldemokrata párt a polgári pártok fölhasználását *elutasította* és kijelentette, hogy csak a német szociáldemokrata párttal létesít választási paktumot. Hasonló értelemben utasította el a német szociáldemokrata párt a német polgári pártok fölhasználását. *Most történik meg először, hogy a két szociáldemokrata párt a polgári pártoktól függetlenül egységesen vesz részt a választásokban.*

Az októberi községi választások eredménye rendkívül kihatással lesz a politikai viszonyokra is, mert hiszen a választások eredménye hű tükrre lesz a választók akaratának. A munkásság ezen a választáson a pártok koalíciós politikájáról is ítéletét mondja. *Másféltizedes immár a koalíciós kormányzás, a munkásság azóta számos esetben nyilvánított véleményét az üzemi tanácsok választása során, nemkülönben az időközi községi választásokon és teljes mértékben a párt politikája mellett foglalt állást, a szociáldemokrata szavazók számának jelentős megnövekedése kapcsán.* Pedig rendkívül nehéz a szociáldemokrata pártok helyzete Csehszlovákiában, mert a válság óriási munkanélküliséget hozott magával. Viszont, szinte emberfölötti energiával *vérekednek elvtársaink, hogy a sokszáz ezer munkanélküli kellő szociálpolitikai védelemben*